

Άγγελ Νικολάου-Κονναρή

Πανεπιστήμιο Κύπρου

*Περί αμπελοπουλιών ή ένα κυπριακό παραδοσιακό έδεσμα στα
ξόβεργα της ιστορίας*

Ταξινομικός Πίνακας

A. Αμπελοπούλια

Επιστημονική ονομασία: Σύλβια η μελανοκόρυφος (*Sylvia atricapilla*), ανήκει στην τάξη των Στρουθιομόρφων (*Passeriformes*) ή Ξηροβατικών και την οικογένεια των Συλβιδών (*Sylviidae*).

Κυπριακή διαλεκτική ονομασία: *αμπελοπούλλιν* ή *αμπεροπούλλιν* στην περιοχή Αμμοχώστου, πληθ. *αμπελοπούλ(λ)ια*, υποκορ. *αμπελοπουλλού(δ)ιν*.

Κοινές ονομασίες σε:

- Κείμενα από την Κύπρο του 16ου αι.: Γαλλ. *oiseaux de vigne*, Ιταλ. *uccelli (uccelletti) di vigna* ή *uccelletti di Cipri*.
- Αγγλικά κείμενα από τον 17ο αι. κ.ε.: *beccafico*, *blackcap* ή *pettychap*.
- Γαλλικά κείμενα από τον 16ο αι. κ.ε.: *becquefigue*, *becfigue*, *bec-figue*, *bec-fin*.
- Ιταλικά κείμενα: *beccafico*, πληθ. *beccafichi* (< *beccare* = τσιμπώ με το ράμφος + *fico* = σύκο), σε διάφορες γραφές και ιδιώματα (τοσκ. *beccafichino*, βενετ. *becafigo*, *beccafigno*, κ.τ.λ.).

B. Συγγενικά πτηνά

- Σύλβια η απλή (*Sylvia simplex*), Αγγλ. *beccafico*.
- Σύλβια η κηπαία (*Sylvia borin*), Αγγλ. *Garden warbler* ή *beccafico*.
- Σύλβια η κοινή (*Sylvia communis*), κυπρ. *μουγιαννοούν*.

- Σύλβια η μελανοθώραξ (*Sylvia melanothorax*), Αγγλ. *Cyprus warbler*, κυπρ. *τροπομάζης* ή *τροποράσιης*.
- Σύλβια η μελανοκέφαλος (*Sylvia melanocephala*), Αγγλ. *Sardinian warbler*, κυπρ. *μουγιαννούιν* ή *τροποβάτης*.
- Σύλβια η ορφεύς (*Sylvia crassirostris*), Αγγλ. *Orphean warbler*.

Γ. Κοινές ονομασίες από τον υπόλοιπο ελληνικό χώρο

Οι πιο κάτω ονομασίες μάλλον δεν προσδιορίζουν όλες ειδικά τη Σύλβια τη μελανοκόρυφο αλλά και άλλα παρόμοια μικρά πτηνά: αμπελίδες, αμπελιώνες, αμπελοπούλια, αμπελουργιανοί, αμπελουργοί, αμπελοφάγοι, κρασοπούλια, μεθύστρες.

Επιστημονική ονομασία που πιθανόν να αντιστοιχεί σε κάποια από τα πιο πάνω κοινά ονόματα:

- Αμπελίδα η πολύλαλος (*Bombycilla garrulus*), ανήκει στην τάξη των Στρουθιομόρφων (*Passeriformes*) ή Ξηροβατικών, Αγγλ. *Waxwing*.
- Ορτολάνοι, κυρίως η Εμπέριζα η κηπουρός (*Emberiza hortulana*) και Εμπέριζα η Χονδρομύτης ο ερυθροπώγων (*Emberiza caesia*), κυπρ. *σιταροπούλλιν*, ή η Εμπέριζα η μελανοκέφαλος (*Emberiza melanocephala*), κυπρ. *κρασοπούλλιν* ή *στρουθαδήονο* ή *τιριλίγκος*, ανήκουν στην τάξη των Στρουθιομόρφων (*Passeriformes*) ή Ξηροβατικών και την οικογένεια των Εμπεριζιδών (*Emberizidae*).

Δ. Πτηνά που συγγέονται με τα αμπελοπούλια

Οι πιο κάτω ονομασίες συχνά αποδίδονται στα αμπελοπούλια ή τα πτηνά στην κατηγορία (Γ) πιο πάνω: συκαλ(λ)ίδα, συκαλάς, συκοφάγος, συκάς, κιτρινοπούλι, σγαρτίλιν, μπακαφίγος.

Επιστημονική ονομασία που πιθανόν να αντιστοιχεί σε κάποια από τα πιο πάνω κοινά ονόματα:

- Ακανθουλίσ ή Σπίζα η ακανθοφάγος (*Carduelis carduelis*), που ανήκει στην τάξη των Στρουθιομόρφων (*Passeriformes*) ή Ξηροβατικών και την οικογένεια των Φρινγκιλλιδών, Αγγλ. *Goldfinch*, κυπρ. *αγκαττούιν* ή *σγαρτίλιν*.

- Μυιοθήρας ο φαιόχρους ή ο ριγωτός (*Muscicapa striata*), ανήκει στην τάξη των Στρουθιομόρφων (*Passeriformes*) ή Ξηροβατικών και την οικογένεια των Μυιοθηριδών, Αγγλ. *Spotted flycatcher*, κυπρ. *συκαλλίδιν* ή *συκαλλούιν* ή *μουγιοφάς*.
- Ορίολος ο κοινός (*Oriolus oriolus*), ανήκει στην τάξη των Στρουθιομόρφων (*Passeriformes*) ή Ξηροβατικών και την οικογένεια των Οριολιδών (*Oriolidae*), Αγγλ. *Golden oriole*, κυπρ. *κλορκός* ή *συκοφάος* ή *κιτρινοπούλλιν*.